

Iz h a j a
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastonj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 19.

V Ljubljani, 10. julija 1898.

Letnik IV.

Shod v Šturiji.

Shod vipavskega političnega društva v Šturiji na praznik sv. Petra in Pavla se je obnesel zares veličastno. Zelo hvaležni smo katol. polit. društvu v Vipavi, zlasti pa zastopniku pete kurije za Kranjsko in Gostinčarju, da so priredili v našem zapuščenem in zanemarjenem kraju shod, ki je bil tako silno potreben, kakor sta pričala živahno zanimanje in ogromna udeležba. Ne samo vse delavstvo našega okraja, ne samo vsa naša občina z neznatnimi izjemami, ampak tudi iz bližnje in daljne okolice je privrelo vse polno ljudij poslušat poročilo svojega državnega zastopnika dr. Kreka, o katerem se je čulo že toliko hvale. Dr. Krek je očrtal v kratkih in jasnih potezah naš žalostni položaj; pojasnil je jedrnato in razvidno njega prave vzroke, tičočee v liberalizmu in kapitalizmu naše dobe, kazal nujno potrebo ljudske organizacije v zmislu krščansko-socijalnih idej kot pogoj in jamstvo našega narodnega obstanka; duhovito zavrnil in temeljito izpodbil puhlice in lažnjive obete socijalnih demokratov, ki hoté človeštvo osrečiti brez Boga in brez vere, dasi nimajo niti o človeku resničnih in pravih pojmov. Za njim je g. Gostinčar v poljudnih besedah kaj spretno in prikupno razvil krščansko-socijalni program in pokazal v tesni združitvi vseh delavskih stanov na podlagi krščanske pravičnosti in ljubezni edino možno rešitev našega naroda.

Soglasno sta se vsprejeli dve resoluciji, prva zahteva ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani, druga z veseljem pozdravlja ustanovitev »Naše straže«, ki naj varuje našo obmejno posest. Kot predsednik shodu se je zahvalil vč. g. župnik Kromar obema govornikoma v zanosnih besedah in izrazil vseh

vdeležnikov srčno željo in prošnjo, naj nas dr. Krek, pravi oče slovenskega naroda, prej ko prej zopet poseti. Obema govornikoma so priredili zborovalciprisrčne ovacije. Navdušenje je doseglo vrhunec, ko je prečital dr. Krek prekrasno himno, primorskim krščanskim socijalistom posvečeno, »V boj, po zmago, v boj!«, ki jo je objavil zadnji »Glasnik«. Sledila je prosta zabava, pri kateri so peli šturski pevci in svirali ajdovsko-šturski tamburaši na občo zadovoljnost še pozno v noč. Ko smo se razhajali, čuti je bilo en glas, izražajoč soglasno željo, da nam nebo nakloni še kaj tako lepih dnov, kakor je bil ta!

Nasprotja socijalnodemokratiških načel.

I. Jednakost.

Socijalni demokratje se izigravajo kot jedina stranka, ki more in hoče pomagati revnemu ljudstvu in svet zjednačiti tako, da ne bode ne revežev in ne bogatinov, ne gospodarjev in ne hlapcev in seveda tudi ne vladarjev in ne podložnih. Kaj ne, kako lepo bode takrat na svetu, ko zavlada socijalna demokracija. Kaj ne, dragi sobrat trpin, kako zveni po tvojih ušesih, ko slišiš, da ne bo nikogar, ki bi ti mogol vevetati in boš jednak vsem drugim. Ni čudo da po nekaterih krajih socijalna demokracija dobiva hitro tal med delavci. Kako bi to moglo tudi drugače biti, kajti revež v svoji nedolžni priprosti domišljiji slika, kako bode mogel v soc.-dem. družabnem redu današnjim milijonarjem jednako sprehajati se, pušiti najdražje smodke, piti najfineje vino, stanovati v palači, obedovati pri polnih krožnikih in skledah najboljših jedil. Vsaj tako umeva sliko socijalnodemokratičnega reda marsikak soc. demokrat.

Toda, predragi moj, postoj malo in poglej nekoliko v praktično delovanje socijalne demokracije, premišluj isto, potem šele sodi in se veseli svojega sodruštva. Prvič je socijalno-demokratični nauk o enakosti neumnost, zato ker vsi ljudje v vrejeni družbi po svojem poslu in zmožnosti nikdar jednaki biti ne morejo. To je protinaravno in protislovno človeškemu značaju. Zato se to lahko imenuje neumnost, ki se ne dá uresničiti. Da je to načelo neizvršljivo, kaže nam najbolj ravnanje socijalne demokracije same. Posamezni nje »prvaki« živé brez fizičnega dela gosposko, med tem, ko marsikak sodrug, ki je morda vsled agitacije prišel ob kruh, strada s svojo družino. Sodrug nabirajo razne fonde, toda iz teh fondov ne pade drobtinica onemu, ki je za soc. dem. žrtvoval svoj obstoj.

Socijalno-demokratična vodstva naravnost zapovedujejo v stranki. Socijalno-demokratični poslanci se vozijo s trežaji (O, enakost!) v zbornice. (Slučaj Dašinski.) Socijalno-demokratični strankini uradi imajo sluge. Strankarski voditelji so dostikrat veliki bogatini, ki imajo v osebno postrežbo služnike. Kaj ima pa socijalno-demokratični delavec? Pojdite, gospodje soc.-demokratje, k Singerju, Bebelnu, Adlerju, Ellenbogenu in drugim, ki so vsi bogataši in posestniki graščin, tovarn, letovišč itd. Pojdite k njim in recite jim, da ste vsi jednaki. Recite jim, naj pomagajo do boljšega življenja vsaj neposredno podrejenim ljudem.

Zvedeli boste o soc.-dem. enakosti, da se boste prijeli za nos. »Pojdite na cesto in si tam kaj prislužite« je dejal s svojim delavkam fabrikant Singer, ko so ga prosile za zboljšanje. Storil je to v kljub temu, da je soc.-dem. poslanec, toraj zagovornik jedna-

LISTEK.

Skrben pastir.

Češki spisal V. K.

(Dalje.)

Nekega dne dá poklicati vaškega mizarja. Mizar pride, poljubi duhovniku roko in vpraša: »Česa želite, gospod župnik?«

Župnik je sedel obnemogel na naslonjaču. Črni, polni kodri so se mu vili krog visokega čela, velike jasne oči so žarele izpod gostih obrvi — obraz pa je bil vpadel in bled kot smrt. Prijazno je podal mizarju suho roko in mirno se smehljajoč vprašal: Mojster, imate-li doma kaj hrastovih desk?

»Imam. Česa želite?«

Nato vstane župnik, stopi k zidu in, dvignivši roko nad glavo, napravi znamenje na steno. »Naredite črto, dragi mojster, in zmerite to višino!«

Mizar se začudi in pravi: »Častiti gospod, morebiti nočete — —?«

»Zmerite višino!«

Mizar vzame mero iz žepa in meri: »Jeden meter in 87 cent.«

»Tako tedaj! Naredite mi tako dolgo rakev. Nič ne de, ako je tudi nekoliko daljša do dveh metrov.«

»A častiti gospod —«

»No tako je, tako! Ali ne vidite, da sem že dozorel, pred časom sicer, a vendar zrel za smrt? Skrbeti moram za mrtvaško posteljo.«

Mizarja so oblile solze. Solznih očij je šel domov.

Župnik je pisal po duhovnega pomočnika. Ko je ta prišel, predstavil ga je svojim župljanom in se poslovil od njih pri oltarju. Koliko žalosti in solz je povzročilo slovo župnikovo dobrim ovčicam!

In ko je bilo sadno drevje v najbujnejšem cvetju, ležal je župnik v postelji in du-

hovni pomočnik je nesel sv. popotnico iz cerkve v župnišče. Vse polno dobrih ljudij je oblegalo župnišče. Vsi so klečali in jokali, kakor da bi umiral njih skupni oče.

Mirno je ležal župnik in molil. Ko je prejel sv. popotnico, ozrl se je po rakvi, katero so mu prinesli na njegovo željo v sobo, ter tiho molil: »Sedaj odpusti svojega hlapca, Gospod!«

Toda Gospod ga še ni odpustil: ni še prišla njegova ura.

Prišel je večer, na nebu so se prikazale zvezde, zazvonilo je večerni: Zdrava Marija! Župnik je mirno ležal in neprenehoma molil. Ob vzglavju je sedela dekla, ki mu je stregla.

Bila je že polnoč, ko se najedenkrat ustavi kočija pred župniščem. Nekdo pozvoni. Dekla gre odpirat. V sobo stopi vsa objokana sestra kapitanova in pade na kolena ob župnikovi postelji.

kosti. Toda v kljub temu, da niti vodstvo niti drugi socialni demokratje ne priznavajo praktično z lastnimi vzgledi enakosti ljudi, trdijo, da so vsi ljudje jednaki in da med njimi ne sme biti nobene razlike. Iz te po njih samih dejansko nepriznane trditve more vsak prav lahko spoznati, da socialna demokracija le »farba«. S čim je pridobiti človeka, ki živi v trpljenju in pomankanju ložje za kako stvar, kakor po obljubi enakosti z bogatinom. Zato so si judovski framasoni izvolili limanico: »jednakost vseh ljudi«, na katero lové kaline za vojsko proti veri in domovini.

»Jednakost vseh ljudi« v edino pravem pomenu podaje le krščanstvo. Vsi ljudje smo si jednaki pred Bogom zaradi neumrjoče duše. Tukaj na zemlji si pa kot ljudje vrejeni po družinah in državah, kakor tudi po raznih poslih, nikakor ne moremo biti jednaki. Vsi smo jednako potrebni v napredek in varstvo človeštva. Vsakdo je dolžan po svojem poštenem delovanju pripomoči do občnega blagostanja ljudi, katero obstoji v tem, da vsak človek na svojem mestu izvršuje svojo dolžnost in svojemu dostojanstvu kot človek dostojno živi. Ne, nismo si popolno vsi jednaki v družbi. Vsakdo ima svoj poseben posel in posebno nalogo različno od drugih. Jeden vodi, drugi sluša in dela po navodilu prvega. Jeden sodi, zopet drugi čuva varnost življenja in lasti. Zopet drugi se po svojem umu posvečuje vedi in umetnosti. Jeden je slikar, drugi klipar ali kaj drugega. Nekateri morajo kopati zemljo, zidati ceste in železnice. Kmet obdeluje polje itd. Vsa ta opravila so potrebna v občni blagor vsega ljudstva. Toda ta opravila so si pa tako različna med seboj, da jih morajo in morejo opravljati le v to določene in sposobne osebe. Delavec, ki koplje zemljo, ne more biti ob enem profesor katerekoli šole. Nasprotno pa tudi nobeden profesor ne bode hotel delati s krampom, ker to ni primerno njegovemu stanu in ni koristno napredku, ki je podlaga blagostanja. Kakor so vsa dela v kljub velikanski razliki za vrejeno službo potrebna, in sicer tako nujno, da družba brez njih biti ne more, tako je treba tudi različnih stanov in ljudi. Toda cela organizacija družbe mora biti tako vrejena, da vsak posameznik dobi za svoje opravilo zadostno množino potrebnih stvari, da ohrani sebi in družini življenje in zdravje. Kakor dobivajo vsi udje človeškega telesa potrebne hrane, da morejo opravljati svoj posel, tako mora tudi vsak človek dobiti za svoje delo toliko, da lahko živi in si ohrani družino.

Ako pri človeškem telesu buti kri preveč proti jednemu samemu delu, je nevarnost, da

Župnik ji poda roko in vpraša: »Zakaj jokate?«

»Oh, gospod župnik! Moj brat je na nagloma nevarno zbolel in nihče ga ne more pregovoriti, da bi se dal prevideti — razun vas, — a vi — moj Bog! vi ste sami. —«

Ni dokončala. Naslonila je svojo glavo na posteljo in še hujše jokala.

Župnik je globoko vzdihnil in sklenil roki. Čez nekaj časa pa pravi: »Saj imamo duhovnega pomočnika.«

Sestra kapitanova zmaje z glavo in pravi: »Brat ga še ne pozna — morebiti bi ga še zapodil.«

Župnik se ozre na križ, ki je visel na steni, ter moli: »Mojster, samo še to noč!« Nato se obrne k dekli rekoč: »Pokličite duhovnika!«

(Konec sledi.)

človek umrje; ravno tako tudi, ako bi kri drla proti vsem delom jednako. Tako je tudi v človeški družbi. Ne vsi jednaki in ne vsi jednako, marveč vsak svoje in sicer za svoje delo toliko, kolikor potrebuje za složno, pošteno življenje. Ne preveč in ne premalo. To je ono za človeka od Boga po naravi določeno pravo. Jednakost vseh ljudi je nemogoča, zato se krščanski socialci ne moremo oklepati te misli, kakor se je iz istega vzroka ne oklepajo v javnem življenju nje razširjalci — soc.-dem. voditelji.

Naša straža.

V sredo, dne 6. t. m., dopoldne so se zbrali v mestni dvorani ljubljanski slovenski državni poslanci ter drugi zaupniki naroda iz vseh slovenskih pokrajin, da osnujejo prepotrebno društvo: Naša straža, ki ima namen stati na braniku za gospodarski in kulturni napredek naroda, za ohranitev naše domače lepe zemlje. To društvo ni politično; pristopil bo lahko k temu društvu vsak Slovenec, vsaka Slovenka, ki sta dovršila 16 leto; plačilo na leto je jedna k r o n a, toraj niti groš na mesec, kar pač vsakdo premore, če ima le d o b r o v o l j o. Pravila društva, katera objavimo v celoti, so osnovana na jako široki podlagi, pritegnjena je po teh pravilih novemu društvu vsa naša gospodarska organizacija, tako da je pričakovati za društvo prav plodonosnega delovanja, ako homo vsi storili svojo dolžnost. Pri tem društvu morajo stopiti v ozadje vsi strankarski oziri, velika ideja društva naj prežene iz naše srede vsa malenkostna strankarstva, potem bo novo društvo res odločilno vplivalo za obstanek našega naroda. Namen društva je pravičen in blag: Slovenci hočemo pustiti Nemcem in Italijanom, kar je njihovega, a z vsemi silami braniti in varovati, kar je našega.

Pravila se glasé:

§ 1. Ime in sedež.

Društvo se imenuje *Naša straža*; svoj sedež ima v Ljubljani; razteza se po deželah in kraljestvih, zastopanih v državnem zboru, in ni političko.

§ 2. Namen.

Društvu je namen podpirati in krepiti v gospodarskem in kulturnem oziru Slovence in Hrvate na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem, v obmejnih ali jezikovno mešanih pokrajinah.

§ 3. Sredstva.

V dosego svojega namena društvo

1. zbira denarne doneske: ustanovnino, udnino, darila, volila itd.;
2. združuje slovenske gospodarske organizacije, (gospodarske zadruge, kmečka društva, obrtne zadruge, posojilnice) in nepolitiška društva v smislu svojega namena;
3. podpira v gori naznačenem okrožju (§ 2) slovensko in hrvatsko obrt in trgovino,
4. brani slovenska in hrvatska posestva imenovanih pokrajin (§ 2) v gospodarskem obstandu;
5. organizuje ožje deželne, okrajne in krajevne odbore, ki po določenem načrtu (§ 7 odst. 8.), poizvedujejo o gospodarskih in kulturnih razmerah slovenskega in hrvatskega ljudstva v svojem okrožju, s primernimi nasveti poročajo svoje poizvedbe glavnemu odboru in v društvene namene nabirajo denarna sredstva.

§ 4. Udje.

Udje so:

- A. Ustanovni;
- B. redni, in sicer:

- a) Moški in ženske, ki so dovršili 16. leto;
- b) nepolitiška društva in zadruge v društvenem okrožju;

Kdor hoče društvu pristopiti, oglasi se pri načelstvu, ki ga vsprejme, ali pa odkloni, ne da bi moralo navesti kake vzroke za to. V tem oziru ni priziva.

§ 5. Pravice udov.

Udje se smejo vdeleževati zborov, predlagati predloge, glasovati, voliti in voljeni biti. Društva in zadruge se smejo vdeleževati teh zborov vsaka po jednom zastopniku, ki se mora izkazati, da je pooblaščen po odboru svojega društva ali zadruge. Ti zastopniki imajo ravno tiste pravice, kot drugi udje.

§ 6. Dolžnosti udov.

A. Udje morajo plačevati svoje doneske in sicer: Ustanovni enkrat za vselej vsaj 50 Kr. in razdelé lahko svoje plačevanje na 5 let po 10 Kr. Redni udje plačajo vsaj po 1 Kr. na leto.

B. Društva in zadruge morajo odrajtovati svoje letne doneske, katerih svota se razmeram primerno dogovori z načelstvom, ki pa ne sme znašati manj nego 10 Kr.

§ 7. Društveno vodstvo.

Društvo vodi glavni odbor. V ta odbor se voli vsako tretje leto pri rednem občnem zboru 50 odbornikov in sicer: 10 s Kranjskega, 10 s Štajerskega, 10 s Koroškega, 10 s Primorskega in 10 izven teh dežel. Vrh tega ima še vsako z društvom zavezano društvo ali zadruga pravico po svojem odboru imenovati po jednega odbornika. Glavni odbor se deli v tri oddelke: a) pravni, b) informacijski in organizacijski, c) gospodarski.

Pravni oddelek sestoji iz strokovno izvežbanih mož, ki so društvu v pravno pomoč.

Informacijski in organizacijski oddelek organizuje poizvedbe po posameznih udih, po društvu pripojenih društvih in po ožjih odborih.

Gospodarski odsek goji zvezo z gospodarskimi organizacijami in se v posamnih slučajih posvetuje, kako naj se z njihovo pomočjo dosega društveni namen.

Oddelki se samostojno vstanavljajo in sicer tako, da odborniki glavnega odbora volijo izmed svoje srede 15 članov v gospodarski, 15 članov pa v pravni oddelek. Ostali odborniki pripadajo informacijskemu in organizacijskemu oddelku. Noben odbornik ne more pripadati dvema oddelkoma. Vsak oddelek si voli izmed svoje srede predsednika, prvega in drugega tajnika. Predsednik in prvi tajnik morata bivati v Ljubljani; drugi tajnik mora biti izvenkranjski društvenik. Po potrebi sklicuje predsednik vsakemu oddelku oddelkove seje; v nujnih slučajih sme tudi pismeno poizvedeti menenje odbornikov. Če je predsednik zadržan, namestuje ga prvi tajnik. Sklepi v oddelkih, ki se sklepajo z nadpolovično večino glasov, se predlagajo načelstvu v končno rešitev.

Glavnemu odboru v pomoč se vstanavljajo ožji odbori. Tak ožji deželni — okrajni ali krajni odbor se sme vstanoviti od društvenih članov samo z dovoljenjem načelstva, ki mu imenuje predsednika. Število odbornikov je poljubno od 3—15. Ožji odbori imajo nalogo podpirati v zlasti informacijski in organizacijski oddelek. V svojem delovanju so odvisni od načelstva, od katerega dobivajo potrebna navodila za svoje delovanje.

Načelstvo sestaje iz predsednikov in tajnikov imenovanih treh oddelkov. Načelstvo si izvoli izmed svoje srede predsednika in njegovega namestnika, tajnika in njegovega namestnika, blagajnika in njegovega namestnika. Izvenkranjski tajniki posamnih oddelkov, ki naj

se razdelé tako, da jeden pripada Štajerskemu, jeden Koroškemu in jeden Primorskemu, se v načelstvu izvolijo za drugega, tretjega in četrtega tajnika.

Načelstvo vsprejemlje poročila posamnih oddelkov in sklepa o njih; poročila in navete posamnih udov, društev, zadrug in odborov oddaja oddelkom v pretres in poročanje. Načelstvo sprejemlje ude v društveno zvezo, organizuje krajevne, okrajne in deželne odbore in sploh izvršuje vrhovno vodstvo nad vsem društvenim delovanjem. Seja načelstva je sklepčna, če so navzoči vsaj štirje njegovi člani. Načelstvo voli in sklepa z nadpolovično večino glasov. Predsednik, oziroma njegov namestnik, sklicuje seje in jim predseduje. Načelstvo se pa mora sklicati v sejo tudi, če to zahtevajo vsaj trije njegovi člani.

§ 8. Občni zbor.

Redno se vrši občni zbor vsako leto meseca avgusta; izredno pa, če ga zahteva tretjina rednih udov. Občni zbor voli vsako tretje leto odbor; vsako leto pa tri pregledovalce računov, sklepa o poročilu načelstva v zadnjem upravnem letu, ki se sklepa 31. julija, o spremembi pravil in o razdružitvi društva. Občni zbor se naznanja po slovenskih časopisih vsaj 14 dni prej. Sklepčen je ne glede na število navzočih udov in sklepa po nadpolovični večini glasov. Čas, kraj in dnevni red občnega zbora določa načelstvo, istotako časopise, v katerih se razglasa občni zbor.

§ 9. Razzodišče.

Pri prepirih iz društvenega razmerja voli vsaka stranka po dva razzodnika. Razzodniki si volijo predsednika izmed drugih društvenikov. Proti razzodbam tega razzodišča ni ugovora.

§ 10. Razzpust društva.

Društvo preneha, če je razzpusti gosposka ali če se to sklene pri občnem zboru z dvetretjinsko večino. Društveno premoženje prevzame za slučaj, da gosposka razzpusti društvo, mestna hranilnica ljubljanska in je izroči novemu društvu, ako se ystanovi tekom petih let z enakim namenom. Če se pa to ne zgodi, pripade po petih letih polovica premoženja družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, druga polovica jednaki družbi za Istro.

Ako pa društvo preneha po lastnem sklepu, določi občni zbor zajedno, v katere namene se porabi društveno premoženje.

§ 11. Začasna določila.

Predlagatelji teh pravil vsprejemljejo, brž ko so potrjena, oglase za društvo. Ko je oglašeni vsaj 50 udov, skličejo ustanovni shod, pri katerem se voli odbor. Potem je društvo ustanovljeno.

Politika po svetu.

Trgovsko ministerstvo avstrijsko je razzposlalo te dni vsem tvorničarjem pole, na katerih poizveduje o stavnkah l. 1897 in sicer o vzrokih, o škodi in o vspehu stavek. S tem je pokazal sedanjí trgovski minister, da ga je resna volja zboljšati delavsko statistiko. Če bi bil državni zbor sposoben za kako delo, bi sedaj že lahko imeli delavski statistički urad. Načrt postave za ta urad je že izdelan. Kadar bo kaj več prostora v listu, ga opišemo. Krvavo potreben je. Dokler nimamo v rokah natančnih zapiskov o številu starosti, plači delavcev in o drugih delavce zadevajočih stvarih, ne moremo misliti na nobeno temeljito preosnovo in spopolnitev delavskega varstva in zavarovanja. Neumna obstrukcija je s svojo surovostjo preprečila ustanovitev preimenitnega imenovanega zavoda in s tem naravnost hudo škodovala delavcem.

Volitve v nemški državni zbor, ki so se izvršile prošli mesec, so jasno pokazale, da nimajo liberalci nobene moči več. Liberalne stranke so vse grdo pogorele; pridobili pa sta katoliška in socijalno-demokratska stranka. Ta ima sedaj nad 50 poslancev, katoliška pa nad 100 — (opomniti moramo, da sta na Nemškem dve tretjini protestanski). Judovski socijalci se zelo bahajo s svojo zmago. Tudi po avstrijskih listih se proslavlja »zmago-slavna socijalno - demokratska stranka« na Nemškem. Dejanski moramo reči, da je le šestina volilcev in zastopnikov te stranke in da tudi obrtnih delalcev le četrtna voli ruedeče demokrate. Proti katoliškemu ljudstvu in proti kat. delavskim organizacijam tudi socijalni demokrate nič ne premorejo. Nemški cesar misli, da bo socijalne demokrate s silo uničil. Nedavno je s strogimi kaznimi prepovedal uradnikom, da ne smejo biti v njihovih zvezah in sicer jim se pripravlja na več načinov zavornice. S tem se ne bo nič doseglo. Socijalni demokrate se dajo premagati samo z dobrimi, delavskemu ljudstvu prijaznimi postavami.

Španjsko-ameriška vojska. Danes nam je sporočiti o velikem porazu, ki ga je doživelo španjsko brodovje admirala Cervere pred zalivom Santiago na Kubi — v nedeljo dopoldne dné t. m. Očividec naše avstrijske ladije »Marija Terezija«, ki je plula tje, da varuje avstrijske podanike, poroča o tem takole: Naša ladija je plula 3. t. m. zjutraj proti kubanskemu obrežju, 20 milj vzhodno od Santiago, in je na to zavila proti zahodu. Ob 10. uri so bili očividci na krovu. Boj se je vršil na zahodnem delu, topovi so streljali v razdalji do 1500 jardov. Po preteku poldruga ure je bilo španjsko brodovje razzdejano, vkljub živahnemu in vspešnemu streljanju. Goreče ladije »Maria Teresa«, »Almirante Oguendo« in »Viscaya« so se kmalu potopile v razdalji 10 do 20 milj proti zahodu. S krova »Marije Terezije« smo videli, kako so eksplodirale ladije. Torpedovke so se hudo poškodovane potopile in »Cristobal Colon« je bila uničena 60 milj od Santiago. Španjci imajo zelo velike izgube, Amerikanci imajo pa le dva ubita in nekaj ranjenih. Admirala Cervero so ujeli. Mesto Santiago bodo v torek bombardovali. V pondeljek se je sklenilo premirje, da se morejo izseliti iz mesta tujei in žene ter otroci. Kapitan pl. Rippel se je pogovarjal z admiralom Sampsonom, ki je bil zelo prijazen in je odposlal štiri čolne v Santiago, da vsprejmó tujee iz mesta. Mej temi se nahajajo jeden avstrijski podanik, italijanski konzul, zastopniki republik Domingo in Paraguay s svojimi rodbinami ter ruski konzularni uradnik. Avstro-ogerski, nemški ter angleški konzularni agentje ostanejo v Santiago. Poraza španjskega brodovja je vzrok v prvi vrsti strankarska politika, ki vodi celo vojno akcijo in ki je odposlala Cerverovo brodovje v boj brez vsake pomoči, dobro vedoč, da ne more biti kos svoji nalogi. Cervera je storil, kar mu je bilo v kritičnem položaju sploh mogoče. Ušel je prvi nevarnosti v zaliv, ker za daljšo pot ni bil preskrbljen, toda, ko mu tudi v zalivu ni bilo več obstati, poskusil je uiti iz zaliva, a v svojo pogubo, katero je pa v obilni meri sam zakrivil. Z ladijo »Cristobal Colon« na čelu ni namreč navpično prodril vrste sovražnih ladij in plul na odprto morje, marveč jo je zavil proti zahodu mej obrežjem in sovražnimi ladjami. Vrh tega ni izvršil čina v noči in tudi ne v megli, marveč ob svitem dnevu je poskusil svoj drzen korak. Na morju je toraj

španjska moč do cela porazena, le na suhem se bodo nadaljevali še boji z Amerikanci, a najbrže tudi brez vspeha.

Naša organizacija.

Laze. Zelo me veseli, da moremo tudi mi revni najzadnji delavci izražati javno svoje težave in svoje žalostno stanje v svojem krščansko-socijalnem glasilu »Glasniku«. V neznošno bedo nas je pahnil brezumni in brezsrčni liberalizem; na milijone vzdihujejo in počasne smrti umirajo nekateri zavedno in drugi nezavedno. Za tiste, ki trpé zavedno, je še neprimerno hujše kakor za one, ki se ne zavedajo. Sv. vera edina ima še to blagodejno moč, da nas krepi in vzdržuje v borbi za obstanek, da ne obupamo. Gotovo smo na deželi delavci najslabšem, ker se za nas nihče nič ne briga in sami si pomagati ne vemo. Naj povem, kako je pri nas. Po zimi ni skoraj nobenega zasluzka. Ako sneg pade, je en par dni delo na železnici ali kdor ne gre v nedeljo delat, ga tudi potem v delavnik več nečejo. Kadar je sneg skidan, vse počiva. Ako je lepa zima brez snega, kopljemo česminove korenine in lubje od njih prodamo; pa se težko zasluži na dan 50, 60 kr. ob svojem. Pri nas smo je že čisto izkopali in nas resno skrbi, kaj bo za naprej. Po letu ob kosnji je delo kake tri tedne in ob otavni kosnji ravno tako. Torej vse delo pri kmetih trajza za moške šest, sedem tednov po letu. Celi teden se zasluži z velikim trudom in naporom, ako je lepo vreme, 3 gl. in hrana. Vmes pa pride velikrat grdo vreme. Seveda kmet tudi ne more več plačati, ker sam zelo težko izhaja in tudi veliko kmetijam boben poje. Če kmet nima sam, tudi zaslužka dati ne more; tudi kmetu je zelo treba pomoči. Drugi se vkvarjajo po gozdih, drevje sekajo in žagajo, drva cepijo, pa morajo imeti svoje orodje, žago, sekiro itd. Drugi spet berejo po gozdu listje od norice male in velike, pljučnik, volovski jezik in druge rastline. Pri tem pa pridene delavec tudi komaj zasluži na dan 70 kr. ob svojem; toda vsa ta dela niso stalna. Veliko nas je, ki ne vemo, kje bomo jutri kaj zaslužili. Rokodelci tudi niso nič na boljšem; ravno tako gledajo kot mi delavci za »žernadó« za jutri. Na kako organizacijo pri nas še misliti ni, zakaj ljudstvo je še zelo nezavedno razz nekaj kmetov, ki so naročeni na Domoljuba in Družbo sv. Moharja. Le neumen se tisti zdi, ki ima veselje za uk in izobrazbo, češ tak, ki dosti bere, ni nič vreden, on svoje dolžnosti zanemarja in obrača svoje moči v neumno reči. O kako potrebno bi bilo, ko bi čislani gospodje in voditelji slovenskega katoliškega delavskega društva mogli napraviti kak shod pri nas, da bi v ljudstvu vsaj pozornost obudili in zavest da imajo tudi svoje pravice in pa da morajo tudi od svoje strani storiti, kar jim je mogoče. Veliko je krivo to, da naše ljudstvo, sicer pridno, delavno, vstrajno za telesno delo, je duševno leno, ki se mu vsako duševno delovanje neumno zdi. Mislim, da veliko je krivo socijalni bedi to, da ljudstvo ne mara omike, ki je v sedanjih časih tudi delavcu in kmetu potrebna; med tem, ko drugi stanovi napredujejo, mi delavci nazadujemo. Krščanski delavci, vzdramite se in začnite misliti in brati časnike in knjige, ki so pisane v verskem duhu in skupno na delo! Pomagal nam bo tudi neskončno dobri, usmiljeni Bog.

Socijalne zadeve.

Kmečka pisarna v Švici. V Švici je blizu 200 kmečkih zadrug; krog 100 jih je prav tako vstanovljenih, kot so naše, namreč v zvezi s konsumno prodajalnico. Izvrstno so se vse izkazale. V svobodni Švici seveda ni naših liberalcev in ni nobenega ver-gaškega »kmetovalca«, ki prav brez potrebe dokazuje, da o zadržnem združevanju vseh — tudi najmanjših gospodarskih močij — nič ne razume. Švicarske kmečke zadruge imajo svojo gospodarsko zvezo. Ta je vstanovila letos kmečko pisarno v Bernu, ki je začela poslovati dné 1. julija. Ta pisarna se bo pečala s temi-le stvarí: 1. Izdelala bo načrt za

švicarsko kmetijsko statistiko. 2. Proučevala bo gospodarske nasledke trgovskih pogodb. 3. Preskrbovala bo vojaštvo z domačimi kmetijskimi pridelki. 4. Proučevala bo vprašanje, kako bi se zmanjšali, ozirami odstranili na zemljišča vknjiženi dolgovi. 5. Pazila bo na vspehe zakonov o živinski kugi in nasvetovala primerne izpremembe. 6. Pečala se bo s poselskim vprašanjem. Sploh bo skrbela ta pisarna za to, da bodo kmetje lahko bolje zastopali svoje zadeve, nego so jih dozdej. Država je dala za ustanovitev te pisarne 18.000 frankov. Oj, ko bi se tudi pri nas našli ljudje, ki bi izprevideli, da po ti poti, na kateri sedaj hodi kmečki stan, ni drugega, nego gotov pogin! Skrajni čas je, da se pri nas čim najbolj razširi združeno življenje, ker le tako bo mogoče, da tudi mi pridemo brez uradniških sitnostij po samostojni slobodni poti do takih, tako potrebnih kmečkih pisaren.

Katoliška delavska društva v južni Nemčiji. L. 1897. je imela zveza katoliških delavskih društev v južni Nemčiji, ki se razteza vzlasti na Bavarsko, Badensko in Virtembersko 221 društev, 40.456 rednih udov delavcev in 5313 izvenrednih. Število rednih udov je narastlo od vlani za 6000; novih društev se je tekom l. 1897. ustanovilo 40. Vsako društvo ima vsak mesec po jed en ali dva shoda. Ta društva skrbé vzlasti za gospodarske namene: za podporo, hranilnice, zavarovalnice itd. 79 društev ima zavarovanje za slučaj smrti, v katerih je zavarovanih 17.407 udov. Iz njih se je vlani izplačalo 23.883 M. 88 društev ima bolniške blagajne z 12.197 udi, katerim se je vlani plačalo 74.986 M. Vsa društva imajo 327.504 M. premoženja. V 59 društvih so ustanovljene hranilnice. Vlani je 2241 vložnikov privarčevalo 287.222 M. Zadnji čas so se ustanovila na več mestih tudi strokovna društva, ki so imela že lepe vspehe. Torej naj se gospodje socijalni demokratje preje malo ogledajo po svetu, predno se bodo norčevali iz naših organizacij. Mi na Slovenskem še nimamo vsega, kar imajo drugod katoliške delavske zveze, toda česar še nimamo, lahko dosežemo. Lepo število nas je že. Če se bomo zavedno drug drugega držali, pojde tudi pri nas vse, kar je drugod že gotovo.

Na Laškem se je dne 17. marca vstanočila prisilna zavarovalnica proti nezgodam. Dozdaj je bilo to zavarovanje slobodno in samo desetina vseh obrtnih delavcev — krog 170.000 jih je bilo zavarovanih. Morda se zganejo tudi na Mažarskem in vsaj v tem oziru pokažejo, da so nekoliko boljši od njihovih turških bratcev.

Stanovanja v Petrogradu. Kakor sploh v večjih mestih evropskih, tako tudi v Petrogradu, v prestolnici ruskega carstva primanjkuje človeka vrednih in cenih stanovanj, posebno za manj premožne sloje prebivalstva. Male stranke, ki si le težko in s trdim delom prislužijo denar za najemnino, plačujejo za mala in slaba stanovanja razmeroma več kot dajo bogate stranke za prostorna, lepa in z vsemi ugodnostmi opravljena stanovanja. Velika najemnina prisili malega najemnika, da si dobi več sonajemnikov in tako se prenapolnijo stanovanja, ki so že sama na sebi ponajveč pretesna in nezdrava. Stanovanja nižjih slojev so v Petrogradu v obče nezdrava. — Da se temu nekoliko opomore, sklenilo je splošno zdravstveno društvo na predlog neke gospe preiskovati stanovanja in potem staviti predloge za potrebno zboljšanje stanovanjskih razmer. —

Komisija, ki je pregledovala stanovanja, je pogosto naletela prav žalostne slučaje. V podstrešju, ki je deloma razpadlo, stanujejo ljudje izpostavljeni po zimi mrzlemu severu, a po letu neznočni vročini; velika množica stanovalcev, starčki in otroci, bolniki in zdravi pa bivajo v vlažnih, temnih prostorih ali v mokrotnih podzemeljskih kletih. Da se to žalostno stanje, ki je v sramoto celemu mestu kot posamnim gospodarjem, odstrani, zato je nasvetovalo omenjeno društvo: 1. da se napravijo v sredini mesta, kjer ni prebivalstvo tako mnogobrojno, velike hiše, ki se bodo dajale v najem, 2. da se sezidajo jedno ali dvonadstropne hiše, v katerih bodo imele posamezne stranke 2 do 8 sob; 3. da se napravijo tudi take hiše, kjer bodo stanovali zasebniki. Vse te hiše morajo biti tako uravnane, kot zahtevajo zdravstveni oziri. Zidati se smejo le na trdnem in popolno suhem temelju. Vsaka soba mora dobivati dovolj svetlobe; temni hodniki in posebno še temne kuhinje niso dovoljene. Vsako stanovanje mora biti tako, da se lahko prezračiti in da je po vodovodu preskrbljeno z dobro pitno vodo. Prostornost stanovanj, hodnikov in drugih shramb je natanko določena. Dobro in veselo znamenje je, da so ta nasvet zdravstvenega društva radostno pozdravili petrograjski hišni posestniki in da se jih je že veliko obrnilo na društvo, da jim naredi potrebne načrte in predpise. Tako bodo dobili nižji sloji, ki so do sedaj propadali telesno in tudi duševno v nezdravih in tesnih stanovanjih, zdrava in prostorna stanovanja.

Naši nasprotniki.

Iz Nabrežine. V naši okolici je veliko steno kamenolomov. Teh se je lotila socijalna demokracija zadnji čas z vedno večjo silo. Nedavno je Kristan imel shod zanje. Govoril je po svoji stari navadi s posebno silo zabavljajoč proti veri in duhovnikom. Posebno surovo se je izrazil o večnosti, rekoč: »Duhovniki vas sleparijo s tistim krajem, kjer muh ni.« Vladin zastopnik ga je pri ti priliki vstavil. Po socijalistiški hujskariji se je res vstanovila v Nabrežini rudeča zveza, ki ima že tudi pokazati prvi sad. Vtepli so si bili namreč rudečkarji v glavo, da morajo nekega delavca, ki ga gospodar hvali kot zelo pridnega in poštenega moža, ki ni hotel trobiti v njihov rog, spraviti ob kruh. Zahtevali so od gospodarja, naj ga odslovi. Gospodar tega seveda ni storil. Vsled tega jih je nekaj nad 70 začelo stavkovati — vse po receptu mokraskih voditeljev. Gospodar se pa ni kar nič pomišljal. Komaj teden dnij so stavkovali, pa jih je odslovil, češ da pod nobenim pogojem nikogar izmed njih ne vsprejme nazaj. Tako je sedaj cela vrsta ubogih zapeljanih delavcev brez dela, brez jela. V pest se pa smejejo brezvestni hinavci, ki so jih zapeljali!

Drobtine.

Obisk presvetlega knezoškofa. Na večer pred praznikom sv. Petra in Pavla obiskal je Presvetli prostore tukajšnjega delavskega konsumnega društva na Kongresnem trgu, kakor je bil obljubil odboru, ki se mu je pred nekaj dnevi poklonil. Pred vhom pričakovala sta visokega gosta načelnik Pliberšek in načelnik nadziralnega sveta Gostinčar, v prostoru pa ostali odborniki in navzoči društveniki. Na nagovor blagajnika Rakovca, ki je izražal nepopisno radost odbora in združnikov nad obiskom višjega pastirja v skromnih društvenih prostorih, ter zagotavljal Presvetlega neomejene udanosti, odgovoril je knezoškof, da vedno rad prihaja v kroge de-

lavcev ter si ogleda naprave, ki so v korist delavskemu ljudstvu. Nato ogledal si je z velikim zanimanjem spremljan od odbora društveno pisarno, klet, prodajalnico in skladišče ter opetovano izražal svojo zadovoljnost. Pred odhodom blagovolil je vsprejeti poklonjeni šopek, podelil navzočim škofovski blagoslov ter se s prisrčnimi besedami poslovil od odbora.

Boj na celi slovenski črti. V vseh slovenskih pokrajinah so se jeli slovenski krščanski delavci organizovati proti kapitalizmu in socijalni demokraciji. V Gorici so vstanovili v nedeljo dne 12. t. m. katol. slov. delavsko društvo, kateremu je, kakor poroča »Del. prijatelj«, pristopilo veliko delavcev. Dne 19. m. m. so napravili v Gorici mokrači dva shoda, pri katerih so pokazali vso opičjo oliko. Shod v Podgori se jim je vsled ogromnega števila kršč. socijalcev izjalovil. V mestu so pa moralično propadli. Vsa Učekarjeva zvižaja in avtoriteta ni mogla rešiti poraza soc. demokracije. Živeli zavedni Podgorci in Goriski delavci! Boj je toraj na celi naši črti. Korošci, Štajerci, Kranjci in Primorci se boré za ista prava in iste svetinje kakor jeden mož! Naprej toraj možje, od boja do zmage! Sramota izdajicam, koji podpirajo socijalno demokracijo! Naprej! Naprej! Za krst sveti in slobodo zlato!

Rudeči pogreb. Iz Trsta: Minule dni je umrla v Trstu soproga znanega rudečkarja Učekarja. K pogrebu niso klicali duhovnika, peljali so žensko ven, kakor — pelje mesar meso v mesnico. Pogreb so spremljali sami rudečkarji z rudečimi znamenji in rudečimi cveticami. Zroč ta prizor našega časa smo se čudili, kako da rudečkarji pri pogrebu niso imeli kar rudečih hlač, ali pa da bi bili oblečeni popolno v rudeče. Čudnega bi to ne bilo nič. Ako sijamski kralj zida svojemu konju palačo, zakaj bi umrla soproga rudečarskega kolovodje, katere ne spremlja na zadnji poti duhovnik v — črni halji, ne imela spremljevalcev v rudečih hlačah. Saj živimo v dobi ekstremov in — prismodarj!

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanju

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikrojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,
Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Čista zavoja 25 ka (50 vintarjev)
težina 500 gramov.

Kathreiner

Katippova sladna kava

z polnih zrnih

Katippenjeve tovarne za sladno kavo

Dunaj-Monakovo

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.